

METSANDUSE ABC

KUIDAS MAJANDATAKSE
EESTI METSASID?

VIIMSI ARTIUM – 2022. AASTA PUITEHITISE SISEARHITEKTUURI PREEMIA

OLEME OMA TARBIMISE JALAJÄLJE SILMA ALT ÄRA VIINUD

Me elame heaoluühiskonnas. Tuba on soe, kõht täis ja riided seljas. Meie lastel on rohkem mänguasju kui ühelgi varasemal põlvkonnal ning rohkem kui kunagi varem käiakse reisimas. Sellel kõigel on paraku ka mõju keskkonnale. Inimkonna toitmiseks väetatakse põldusid, et toitu oleks piisavalt ja selle hind võimalikult madal. 70% maailma rõivastest toodetakse naftast. Ei ole vahet, kas tegu on linna- või loodusturismiga, lendamine ja lühiajalised hotellikülastused kurnavad keskkonda. Enamikku nendest keskkonnamõjudest me ei näe. Inimese silm ei tuvasta põlevkivist eralduvat süsinikku ja meie, eestlased, ei näe, milliseid mürgijärvesid põhjustab meie taskutes olevate nutitelefonide tootmine. On aga üks koht, kus Eesti inimene näeb oma tarbimise jalajälge. See on mets.

IGA EESTLANE TARBIB METSA

Metsast saab iga eestlane hüvesid. Olgu selleks puidust majad, mööbel, tarbeesemed või toa-soe. Kuid mitte ainult. Tööstus on Eesti kõige olulisem majandusharu. Metsandus maksab Eesti riigieelarvesse igal aastal Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve jagu makse. Müües oma puittooteid välismaale, tuleb meie riiki raha, mille eest saab osta kõike seda, mida me valdavalt ise ei tooda ega kasvata – elektroonikat, riideid, autosid, ravimeid.

KA LOODUS VÕIB END UUENDADA LAGERAIUDES

Jah, lageraielank on kindlasti looduse häirimine. Kuid sarnasel moel uuendab mets end ka looduslikult. Kui mets on igavene, siis puul, niisamuti nagu igal teisel elusolendil, on oma elukaar. Puu sünnib, kasvab, vananeb ja sureb. Loodus uuendab vanu metsi lageraie meetodil enamasti suurte tormimurdude ja tulekahjudega, et teha sel moel ruumi uuele metsa-põlvkonnale.

Nimelt on metsas, nagu looduses ikka, karm konkurents. Ka puudel omavahel. Suured puud võtavad sügavalt mullast ära toitaineid ja varjavad ära valguse väiksemate puude eest. Lageraielangil või tulest laastatud metsas on väikestel puudel taas võimalus. Lageraielank on metsa sünnitusmaja.

Eestis on metsi, kust on sobilik puid aasta-aastalt väikestes kogustes metsast välja tuua (püsimetsandus). See aga tähendab, et häirime metsa pidevalt, mitte kord saja aasta jooksul. Puid raiudes saavad paratamatult kahjustada ka metsa jäävad puud, kes muutuvad seepeale vastuvõtlikumaks haigustele ja kahjuritele.

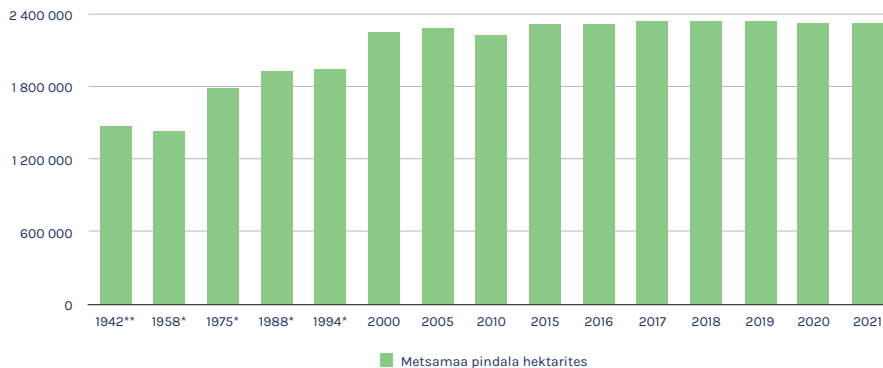
Eestimaa on istutatud metsi täis. Eestlane on aastasadu metsi majandanud. Osa meie metsi on tekkinud looduslikult, näiteks pärast sõda tühjaks jäänud talude kohtadele. Kuid paljud metsad on ka istutatud. Näiteks Lahemaa rahvuspargi aladel. Kas Lahemaa on puupõld?

Tark on metsast puitu varuda siis, kui see on veel kõrge kvaliteediga.

Üleküpsenud või liiga vara raiutud mets on madala kvaliteediga, kus kütteks mineva puidu osakaal on oluliselt suurem.

KUI PALJU ON MEIL METSA OLNUD?

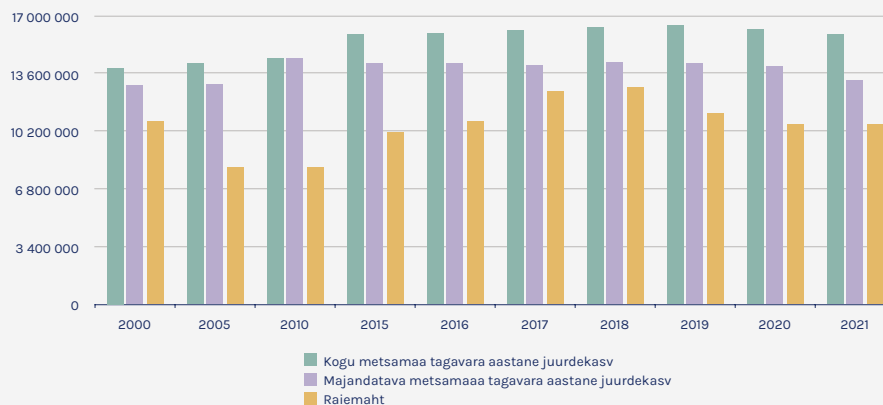
METSAMAA PINDALA
MUUTUMINE 1942–2021

KUI PALJU METSJA JUURDE KASVAB JA KUI PALJU SEDA RAIUTAKSE?

METSJA TAGAVARA AASTANE
JUURDEKASV JA RAIEMAHT (KÕIK
RAIELIIGID KOKKU,
TIHUMEETRITES).

ALLIKAS: KESKKONNAAGENTUUR

METSANDUS TAGAB ELU EESTI MAAPIIRKONDADES

Metsandusel on Eestis täita kaks olulist rolli. Metsandussektor tagab elu maal. Metsandus on maa- piirkondades üks peamisi tööandjaid. Lõuna-Eestis on metsandusega seotud 16% tööealisest elanikkonnast, See sektor võimaldab ka Võrumaal elaval inimesel teenida 2000-eurost kuupalka. Metsatööstus on tehnoloogiliselt üks Eesti kõige paremini arenenud tööstusi. Et suuta konkureerida selliste riikidega nagu Rootsi, Norra või Sakamaa, on metsatööstustes palju robotiseeritud ja digitaliseeritud. On robotid, mis tõstavad, ja programmid, mis arvutavad, kuidas ühest puupakust saada kätte võimalikult palju palki. See võimaldab puitu äärmiselt efektiivselt kasutada. Igast puutükist valmib mingi toode. Kuna puud metsas ei kasva neljakandilisena,

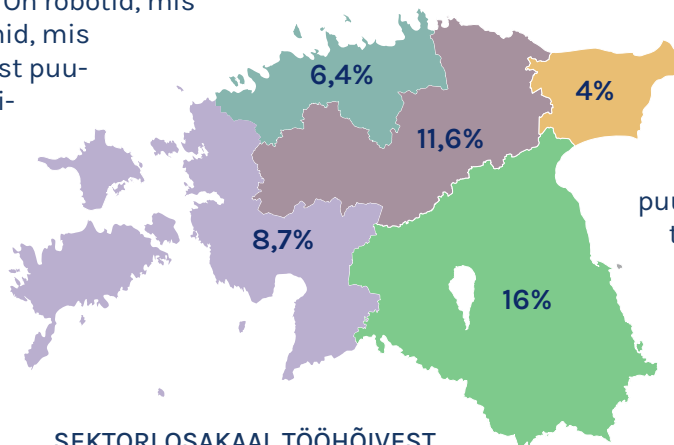
jääb alati üle saepuru, oksi, koorepuru või mädanikuga puid, millest valmistatakse Eestis eelkõige küttematerjali, aga mujal maailmas ka tselluloosi.

ÜHEST PUUST JAGUB NII PALGIKS KUI PELLETIKS

Meie metsad on mitmekesised. Metsast tulev materjal jaguneb oma kvaliteedi ja omaduste järgi erinevatesse klassidesse ehk sortimentidesse.

Kõige kõrgema väärtusega on hästi hooldatud ja õigel ajal raiutud puud, sest nendest saab kõige rohkem pikaajaliste toodete valmistamiseks sobivat materjali.

Palk on kõige väärtuslikum puu osa ja seda kasutatakse ehitus- ning viimistlusmaterjalide valmistamiseks. Selles kvaliteetses puidus ei tohi olla järske kõverusi, mädanikke või rebendeid.

SEKTORI OSAKAAL TÖÖHÕIVEST

Paberipuidu nõuded on mõneti leebemad kui palgil. See metsast tulev materjal võib sisaldada väiksel hulgal metsamädanikku, kõverust ning muid väiksemaid kvaliteedivigu, mis takistavad selle kasutamist palgina.

Energia- või küttepuit on kõige madalama väärtusega puidusortiment ja seda kasutatakse küttepuu, puitbriketi ja puidugraanuli valmistamiseks. See materjal võib olla kuivanud, mädanenud või väga kõver, olles seetõttu saeveskite, vineeritehaste või paberitööstuse jaoks sobimatu. Energia- ja paberipuiduks läheb ka saeveskite ülejääk ehk saepuru ja puiduhake.

METSANDUS ON ÜKS TÄNASTE KESKKONNAPROBLEEMIDE LAHENDUSI

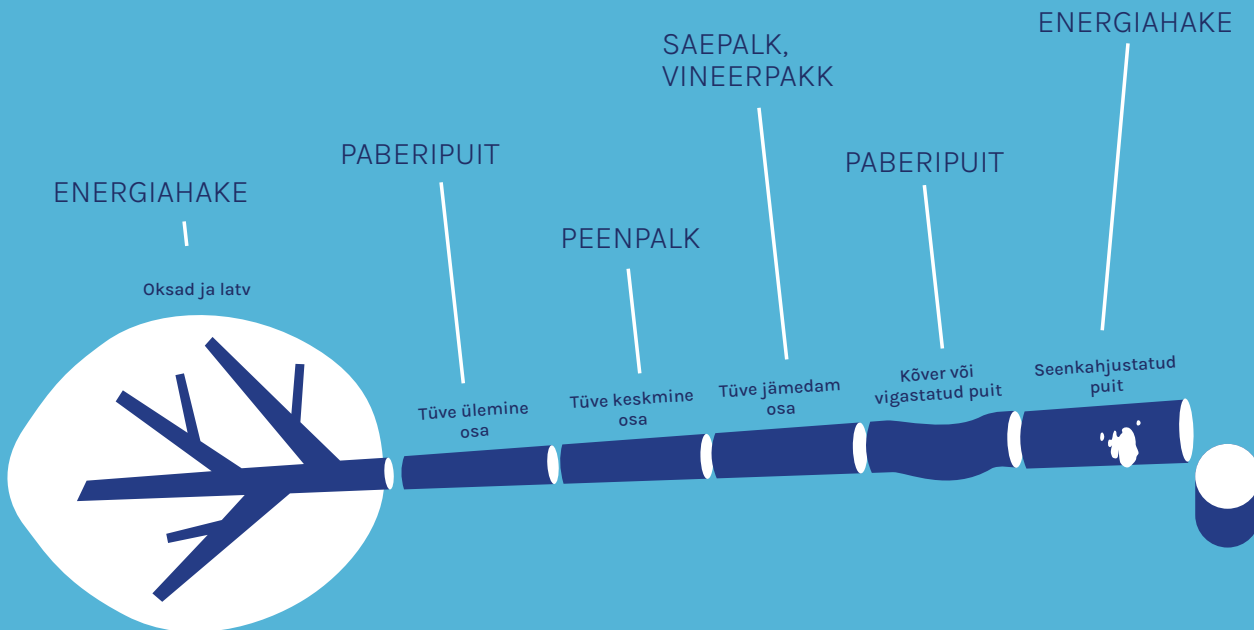
Puidutööstus on üks Eesti kõige keskkonnasõbralikumaid tööstusi. See on ainus sektor Eestis, mille keskkonnajalajalg on süsinikku siduv, mitte eraldav. Nimelt seovad puud kasvades õhust süsinikku. Eriti hoogsalt teevad seda

noored, alles intensiivselt kasvavad puud. Õhus olevat liigset süsinikku, mida inimkond naftat, põlevkivi ja teisi fossiilseid materjale tarvitades on maapõuest õhku paisanud, peetakse üheks peamiseks kliimaprobleemide tekitajaks. Vananedes puude jõud süsinikku siduda raugneb. Kui puu maha raiuda ja teha temast mõni toode, võimaldab see süsinikku siduda pikemaks ajaks, kui puitu metsa alla mädanema jättes. Kui suudame seeläbi asendada puittootega näiteks naftast valmistatud toote, on kasu loodusele mitmekordne.

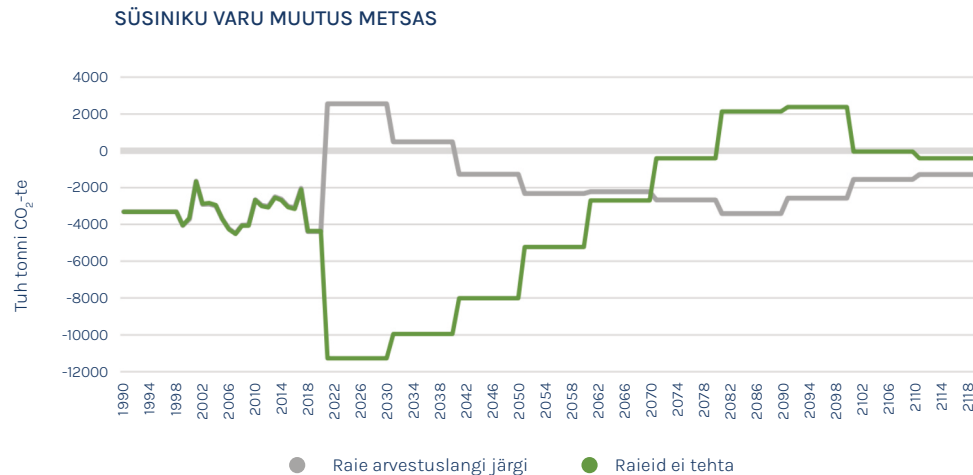
Jättes oma metsad majandamata, tekib võit väga lühikeses perspektiivis. Alguses jääb puudesse seotud süsinik metsa tallele, kuid kui need puud ümber kukuvad ja mädanema hakkavad, eraldub see süsinik ikkagi atmosfääri. Õigete metsamajanduslike võtetega on aga võimalik süsiniku sidumist metsades suurendada.

MILLIST MATERJALI PUUST SAAB?

Metsa raiudes tekib igast puust erinevaid sortimente, ei saa langetada vaid saepalki.

Cambridge'i ülikooli raport "Mets ja kliimamuutused" toob välja, et ka siis kui me oma metsi üldse ei määjandaks, muutuksid meie metsad kõdunemise käigus ajapikku süsiniku heitjateks.

Mets suudab palju ja me peame oma loodust hoidma.
Tehkem seda aga teadmistest ja faktidest lähtudes, sest
nii saame pärandada oma lastele ja lastelastele
elamisväärse maailma.

RAIE, MIS ON JÄÄNUD 10 AASTAT HILJAKS

LOODUSVILLA KÄBI – 2022. AASTA PUITEHITISE KONKURSI NOMINENT